

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان رضایت از زندگی در بین کارکنان کادر نیروی انتظامی (مطالعه موردی ستاد فرماندهی)

احمد بخارایی^۱، بهرام بیات^۲، حمید رابع زارع^۳

^۱ هیئت علمی دانشگاه پیام نور

^۲ هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۳ کارشناس ارشد علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور مرکز پرند

چکیده

این مقاله با هدف شناسایی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی کارکنان کادر نیروی انتظامی در سال ۱۳۹۱ انجام شد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ میزان و درجه کنترل، میدانی و از لحاظ نحوه جمع آوری اطلاعات نیز از نوع تحقیقات توصیفی و غیر تجربی (غیرآزمایشی) است. جامعه آماری تحقیق شامل کارکنان شاغل در ستاد کل نیروی انتظامی (معاونت های ستادی و اجرایی) به تعداد ۸۰۰ نفر بودند که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۲۶۰ نفر به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شده و مورد آزمون قرار گرفته اند. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه بوده که بر پایه مطالعات نظری و مصاحبه با اساتید گروه آموزشی و متخصصان موضوع طراحی شد. جهت تعیین میزان اعتبار اندازه گیری از اعتبار محتوا (ساختاری) استفاده شد که قابلیت اعتماد بخش های مختلف پرسشنامه نیز از طریق آلفای کرونباخ (بالتر از ۰/۷) تأیید گردید. در پژوهش فوق، وضعیت سرمایه اجتماعی بر اساس ابعاد آن یعنی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و شبکه روابط اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین میزان رضایت از زندگی نیز در قالب ۴۴ گویه محقق ساخته در طیف لیکرت سنجیده شد. مطابق یافته های تحقیق، در بین کارکنان نیروی انتظامی، افراد با تحصیلات کارشناسی، میزان رضایت زندگی بالاتری نسبت به گروه تحصیلات زیر دیپلم داشته اند اما از لحاظ جنسیت بین دو گروه زن و مرد اختلاف معنی دار از لحاظ میزان رضایت از زندگی وجود نداشت. در بخش دیگری از یافته ها، شاخص سرمایه اجتماعی در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه ی معنی داری با متغیر رضایت از زندگی داشته است. همچنین بین ابعاد سرمایه اجتماعی یعنی اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و نیز شبکه روابط اجتماعی رابطه مثبت و معنی داری با سطح اطمینان ۹۹ درصد با متغیر میزان رضایت از زندگی وجود داشته است. مطابق نتایج رگرسیون چند متغیری، ۵۰ درصد تغییرات متغیر وابسته رضایت از زندگی تبیین شد و متغیر میزان درآمد کارکنان ($\beta=0/427$) بیش از سایر متغیرها بر رضایت زندگی و سپس، متغیر مشارکت اجتماعی با ($\beta=0/282$) بیشترین تاثیر را بر رضایتمندی کارکنان از زندگیشان داشتند.

کلید واژه: سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، رابطه و بده بستان، رضایت از زندگی

مقدمه

طی دوران کنونی، همواره دانشمندان و محققان در پی یافتن عوامل تأثیرگذار بر رضایت زندگی افراد بوده اند. زیرا عدم شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت زندگی مردم در قلمروهای گوناگون بشری، نه تنها پیامدهای غیر منتظره و ناگواری را به دنبال خواهد داشت، بلکه با کاهش میزان رضایت‌مندی از زندگی در میان افراد، جامعه نیروی انسانی مولد و توانمند خود را نیز در طول زمان از دست خواهد داد. "امروزه هدف مشترک توسعه در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی بهبود رضایت از زندگی در قالب کیفیت زندگی بوده و آینده زندگی بشر متکی بر درک بهتر عواملی است که بر ابعاد گوناگون زندگی انسان‌ها موثرند." (شریفیان و فتوت، ۱۳۹۰: ۱۵۵). رضایت از زندگی مفهومی با تعاریف متنوع است که میزان رضایت‌مندی فردی در حوزه‌های اساسی زندگی افراد و یا در ابعادی که برای آنها مهم تصور می‌شود را نشان می‌دهد. در جوامع مدرن پدیده‌های جدید به مرور زمان و بطور تدریجی به اقتضای مسائل و مشکلات و نیازهای آنجا ابداع و موجب یک رشد تدریجی در طول تقریباً دوپست سال در همه زمینه‌ها گردید. به تدریج به اقتضای رشد هر بخش تقسیم کار و انواع مشاغل به وجود آمد. تولیدات داخلی متناسب با ساختار فرهنگی و نیازهای موجود جامعه افزایش یافت، ابزار بهتر ارضاء نیاز ارائه شد و در عین حال به علت رشد اقتصادی همسو با نیازها و به طور متعادل (تدریجی و در همه زمینه‌ها) درآمدها نیز افزایش یافت و به مردم امکان تهیه ابزار جدید ارضای نیاز را داد (شریفیان و فتوت، ۱۳۹۰).

به نظر می‌رسد اگر چه رفاه مادی نسبت به سال‌های قبل برای برخی از اقشار جامعه افزایش یافته است اما در همان قشر مرفه و نیمه مرفه جامعه نیز طراوت و نشاط کمتر دیده می‌شود. این موضوع در بین کارکنان نیروی انتظامی نیز نمود فراوانی داشته که جمعیت هدف این پژوهش را شامل می‌شود. علاوه بر این از کاربردهای این بررسی، تعیین و سنجش مولفه‌های رضایت از زندگی و سرمایه اجتماعی و تعیین کیفیت رابطه بین این دو متغیر است. هدف اصلی این تحقیق، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس رضایت از زندگی کارکنان شاغل در ستاد کل نیروی انتظامی که شامل مجموعه‌ای از معاونت‌های ستادی و اجرایی می‌باشد، بوده که اهداف اختصاصی آن شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- تعیین میزان رضایت از زندگی در بین جمعیت مورد مطالعه.
- ۲- تعیین میزان سرمایه اجتماعی در بین جمعیت مورد مطالعه.
- ۳- بررسی تفاوت بین ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای (جنسیت، وضعیت تاهل، تحصیلات) کارکنان نیروی انتظامی از لحاظ رضایت از زندگی آنان.
- ۴- تعیین رابطه‌ی میان ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای (سن، سابقه‌ی فعالیت، درآمد ماهیانه) کارکنان نیروی انتظامی و رضایت از زندگی آنان.
- ۵- بررسی رابطه‌ی بین خرده‌مقیاس‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، شبکه روابط اجتماعی) کارکنان نیروی انتظامی و رضایت از زندگی.

مبانی نظری

مفهوم سرمایه اجتماعی

اصطلاح سرمایه اجتماعی قبل از سال ۱۹۱۶، نخستین بار در مقاله‌ای توسط هانی فان از دانشگاه ویرجینیای غربی مطرح شد؛ اما برای اولین بار در سال ۱۹۶۱، کتابی در امریکا به وسیله شخصی به نام ژان ژاکوب نوشته شد که این اصطلاح سرمایه‌ی اجتماعی را بکار برد و منظورش این بود که در حاشیه‌نشین‌های شهر، ویژگی‌ها و خصلت‌هایی وجود دارند که آن‌ها می‌توانند به خوبی با همدیگر ارتباط برقرار کنند و گروه‌هایی را تشکیل دهند که خودشان مسائل و مشکلاتشان را حل کنند (کارکنان نصرآبادی و نیازی، ۱۳۸۶). وی این مفهوم را جهت توضیح اهمیت مشارکت در تقویت عملکرد مدارس مطرح کرد. پس از وی، اندیشه سرمایه اجتماعی برای چندین دهه ناپدید شد؛ ولی در دهه ۱۹۶۰، دوباره به طور ریشه‌ای به آن پرداخته شد (تاجبخش، ۱۳۸۴: ۵۸).

سرمایه اجتماعی دلالت بر شکل هایی از سازمان اجتماعی چون، اعتماد قواعد و شبکه‌ها دارد که می‌توانند کارایی جامعه را از طریق کنش‌های متناسب تسهیل کنند. بنابراین تعاون خود انگیخته از طریق سرمایه اجتماعی حاصل می‌شود. سرمایه اجتماعی بر خلاف سایر سرمایه‌ها، بصورت فیزیکی وجود ندارد، بلکه حاصل تعاملات و هنجارهای گروهی و اجتماعی نظیر اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی متقابل، گروه‌های اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده و کار گروهی در یک نظام اجتماعی است و از طرف دیگر افزایش آن می‌تواند موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های اداره فرایند توسعه، جامعه و هزینه‌های عملیاتی سازمان‌ها شود.

دیدگاه کلمن درباره سرمایه اجتماعی

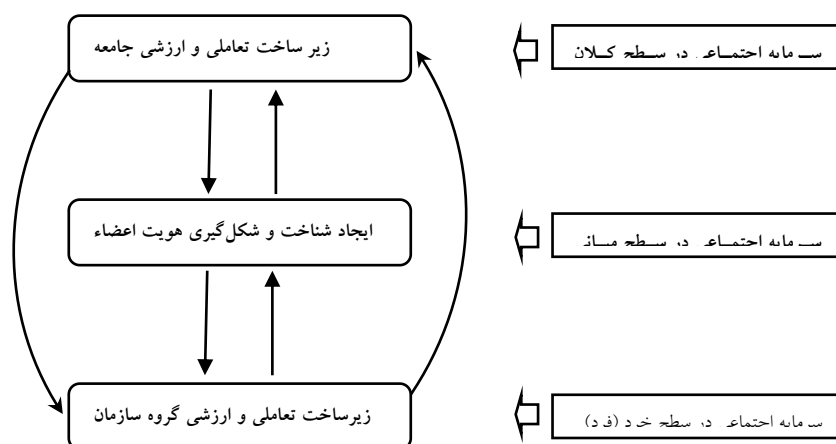
کلمن اولین محقق بود که به بررسی تجربی مفهوم سرمایه اجتماعی پرداخت. کلمن به کارکرد سرمایه اجتماعی توجه دارد. به نظر او، سرمایه اجتماعی بخشی از ساختار اجتماعی است که به کنش‌گر اجازه می‌دهد تا با استفاده از آن به منابع خود دست یابد. این بعد از ساختار اجتماعی شامل تکالیف و انتظارات، مجاری اطلاع‌رسانی، هنجارها و ضمانت اجرایی است که انواع خاصی از رفتار را تشویق کرده یا منع می‌شوند (کلمن، ۱۳۷۷).

دیدگاه بورديو درباره سرمایه اجتماعی

بورديو جامعه شناس فرانسوی علاقمند به مساله دوام طبقه اجتماعی و دیگر انواع تعدی در مساله بی‌عدالتی بود. او برجسته‌ترین چیزی که از اقتصاد سیاسی بیرون می‌کشد همان چیزی است که او سرمایه فرهنگی می‌نامد. به نظر او سرمایه فرهنگی در درون یک فضای اجتماعی پخش شده است و سپس به وسیله میراث، انتقال یافته و بالاخره به صورت فرهنگ سرمایه گذاری می‌شود. به عبارتی از نظر بورديو، سرمایه اجتماعی حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه با دوامی از روابط نهادی شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر، عضویت در یک گروه است. البته سرمایه اجتماعی مستلزم شرایطی به مراتب بیش از وجود صرف شبکه پیوندها می‌باشد. در واقع، پیوندهای شبکه‌ای باید از نوع خاصی باشند، یعنی مثبت و مبتنی بر اعتماد.

بررسی سطوح سرمایه اجتماعی

به طور کلی مطابق شکل (۱)، سطوح مختلف سرمایه اجتماعی را می‌توان به سه سطح کلان، میانی و خرد تقسیم بندی کرد. (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۵: ۱۰۱).

شکل ۱. نحوه ارتباط سرمایه اجتماعی در سطوح مختلف

الف) سطح خرد

در این سطح منافع مورد نظر است که فرد به سبب عضویت در گروه و بهره برداری از سرمایه اجتماعی به دست می‌آورد. بورديو در چارچوب این سطح، سرمایه اجتماعی را به عنوان حاصل جمع منابع بالفعل یا بالقوه‌ای که به مالکیت شبکه پایدار مناسبات کمابیش نهادینه شده ارتباط یا شناخت متقابل مربوطند تعریف می‌کند (بورديو، 1986).

ب) سطح گروهی یا میانه

سرمایه اجتماعی در کنار منفعی که برای فرد دارد، می‌تواند در صورت تکرار و پایبندی تمامی اعضای گروه به تعهدات خویش، منافع جمعی را پدید آورد که برای تمامی اعضای گروه قابل استفاده باشد. کلمن (۱۳۷۷) با ذکر نحوه عملکرد فروشندگان بازار عمده فروشی الماس در شهر نیویورک نمونه‌ای از این سطح سرمایه اجتماعی را نشان می‌دهد. او در این مثال نشان می‌دهد که چگونه تعهدات متقابل اعضای گروه و ضمانت‌های مؤثر برای ممانعت از خیانت در امانت موجب شده تا اموری مانند ارزشیابی الماس‌ها بدون کم‌ترین هزینه و با اطمینان انجام گیرد و در نتیجه، همبستگی گروهی در سطح بالایی حفظ و تداوم یابد. مثال دیگر صندوق‌های اعتبار گردشی (شاه حسینی، ۱۳۸۱) هستند که بر اساس سرمایه اجتماعی گروهی فعالیت دارند.

ج) سطح اجتماعی یا کلان

وجود روابط افقی مبتنی بر اعتماد میان نهاد های مختلف جامعه منفعی را تولید می‌کند که همه اعضای جامعه از آن بهره مند خواهند بود. از نگاه پاتنام (1995) سرمایه اجتماعی جامعه موجب می‌شود تا نهادهای دموکراتیک حکومتی بهتر وظایف خود را انجام دهند و از نظر فوکویاما (1997) وجود سرمایه اجتماعی، نظم اجتماعی را به طریق مؤثر و کارآمدی حفظ و تداوم می‌بخشد و توسعه اقتصادی را موجب می‌شود.

در دسته‌بندی دیگر، سطوح سرمایه اجتماعی بدین شرح است (فیروزآبادی و جاجرمی، ۱۳۸۵):

۱. سطح فردی یا سطح خرد: بطور معمول هریک از افراد جامعه در شبکه یا شبکه‌هایی عضویت دارد. منافع ناشی از این عضویت می‌تواند برای فرد مفید باشد (رابطه دوستی).

۲. سطح گروهی یا میانه: روابط مبتنی بر اعتماد میان اعضای گروه موجب تشکیل سرمایه اجتماعی می‌شود. این سرمایه در اختیار تمامی اعضای گروه است تا از آن برای پیشبرد امورشان استفاده کند (فروشندگان بازار عمده فروشی).

۳. سطح اجتماعی یا کلان: تعداد زیاد گروه‌های داوطلبانه در جامعه و روابط افقی میان آن‌ها که بر پایه اعتماد است، سرمایه اجتماعی را تولید می‌کند که همه اعضای جامعه از آن بهره‌مند خواهند بود. از نگاه پاتنام سرمایه اجتماعی جامعه موجب می‌شود تا نهادهای دموکراتیک حکومتی بهتر وظایف خود را انجام دهند. از نظر فوکویاما وجود سرمایه اجتماعی، نظم اجتماعی را به طریق مؤثر و کارآمدی حفظ و تداوم می‌بخشد.

وینتر (2000) عنوان می‌کند که یک توافق معقول در تعریف مفهوم سرمایه اجتماعی وجود دارد. او یک تعریف کاربردی از سرمایه اجتماعی ارائه می‌دهد: سرمایه اجتماعی منافع دو جانبه روابط اجتماعی است که به وسیله هنجارها، اعتماد و تعامل متقابل ایجاد می‌شود.

رضایت از زندگی به مثابه یک متغیر بسیط

در این اثر تحقیقی که در قالب کتاب چاپ شده است، محقق (محسنی، ۱۳۷۹) ابتدا به مفهوم رضایت می‌پردازد. رضایت هم متغیر است و هم دارای ابعاد مختلفی است که بدون تردید با نیازهای بشری و ارضای آنها در رابطه است. محقق برای رضایت اجتماعی هفت بعد در نظر می‌گیرد که عبارتند از: رضایت از شهر محل زندگی، رضایت از خانواده، رضایت از سلامت فردی، رضایت از تغذیه، رضایت از مسکن، رضایت از وضع مالی، رضایت از بخت و اقبال. تمام هفت حوزه مذکور در قالب طیف سه‌گزینه‌ای لیکرت مورد سنجش قرار می‌گیرد. در این تحقیق رضایت از زندگی گاهی در ذیل رضایت اجتماعی و در زمره ابعاد آن است که در واقع بعد هشتم آن را تشکیل می‌دهد و گاه چیزی متمایز از آن ابعاد است و در زیر مجموعه رضایت اجتماعی قرار نمی‌گیرد. در هر حال از نظر محقق رضایت از زندگی هر چند که موضوع یا زمینه مشخصی را مطرح نمی‌کند، شاخصی

برای بیان سطح رضایت از مجموعه عوامل و عناصر زندگی است و به همین نسبت قضاوت های کلی گرایانه ای را نیز به همراه دارد. سطح نارضایتی کامل از زندگی برابر با ۷/۶ درصد نسبت افراد کاملاً راضی نیز برابر ۶۵/۷ درصد است.

سنجش میزان سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال تحصیلی ۸۴-۸۳ و عوامل موثر بر آن

احمد رضا اصغر پورماسوله (۱۳۸۴) این پژوهش را در قالب پایان نامه کارشناسی ارشد انجام داد که مسئله اصلی در آن سنجش سرمایه اجتماعی دانشجویان در منطقه محل زندگی آنان و عوامل موثر بر آن بود. تعداد نمونه ۲۴۴ نفر است و نمونه گیری انجام شده در این پژوهش به روش طبقه بندی سیستماتیک می باشد که طبقات، دانشکده، محل تحصیل و جنس دانشجویان بوده اند. سرمایه اجتماعی در این تحقیق کمیت و کیفیت روابط اجتماعی فرد در محل تحصیل ذکر شده که برای آن سه بعد مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و انسجام اجتماعی قایل شده است. هر کدام از این ابعاد در چهار نوع رابطه اجتماعی، شامل روابط فرهنگی، روابط اجتماعی، روابط سیاسی و روابط اقتصادی مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج به دست آمده در تحلیل چند متغیری در مورد مهمترین عوامل موثر مثبت، به ترتیب اهمیت، میزان سرمایه فرهنگی فرد، میزان اهمیت در محله، میزان شبکه های اجتماعی محله، متأهل بودن فرد، وضعیت اقتصادی هم محله ای ها و خود پنداره فرد بود.

بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر گنبد کاووس:

غفاری و اونق (۱۳۸۵) در تحقیقی به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر گنبد کاووس پرداخته اند. سه محله گوناگون شهر گنبد کاووس سه محل تحقیق آنها را تشکیل می داده و برای سنجش کیفیت زندگی از شاخص هایی مانند وضعیت سلامت و تغذیه، وضعیت آموزش، گذران اوقات فراغت، کیفیت مادی، کیفیت محیطی، بهزیستی روانی، و برای بررسی سنجش سرمایه اجتماعی از شاخص هایی مانند: اعتماد اجتماعی، ارتباط بده بستان، امنیت محلی و کیفیت دسترسی به خدمات عمومی استفاده نموده اند. یافته ها نشان می دهد که رابطه بین دو سازه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار بوده و سرمایه اجتماعی بر مبنای چهار گویه امنیت محلی، بده بستان، تصور از محله و عضویت انجمن ۳۶ درصد تغییرات کیفیت زندگی را تبیین می نماید.

مفهوم رضایت از زندگی

رضایت از زندگی بازتاب توازن میان آرزوهای شخص و وضعیت فعلی او می باشد. به عبارتی هر چه شکاف بین سطح آرزوهای فرد و وضعیت عینی وی بیشتر می گردد، رضایت مندی کاهش می یابد؛ اما سطوح آرزوهای فرد به تدریج با وضعیت وی تطبیق خواهد یافت. رضایت مندی از زندگی بیانگر میزان ارضاء و تمایلات و نیازهای اساسی انسانها بوده و از این طریق مفهوم رضایت مندی با نیاز ارتباط می یابد. رضایتمندی از زندگی به عنوان ارضاء نیازهای اساسی و تلقی مثبت و احساس خوشایند افراد نسبت به قلمروهای مختلف زندگی است. تجربه شادمانی و خرسندی در زندگی به عنوان هدف اعلی وجود انسان تلقی شده است و بالعکس احساس غم و ناخرسندی اغلب به عنوان مانعی در راه انجام وظایف فرد که ناتوانی وی در ایفای وظایف منجر می شود تلقی می گردد. اهمیت احساس سعادت، محققان را به این زمینه هدایت می نماید که چرا و چگونه افراد زندگی را به شیوه ای مثبت تجربه می نمایند. در پذیرفته ترین مدل مفهومی احساس سعادت در دو بعد احساسی (احساسات مثبت و منفی) و شناختی که رضایت از زندگی نامیده می شود مفهوم سازی شده است (پاتنام، ۱۹۹۳: ۳۷۰).

کیفیت زندگی

کیفیت زندگی برای اولین بار در کتاب اقتصاد رفاه توسط آرتور سیسیل پیکو اقتصاددان انگلیسی مطرح شد که بیشتر به شاخص های مادی توجه داشت ولی در اواخر دهه ۱۹۵۰، با توجه به ابعاد غیرمادی آن مجدداً توسط گالبرایت مطرح شد.

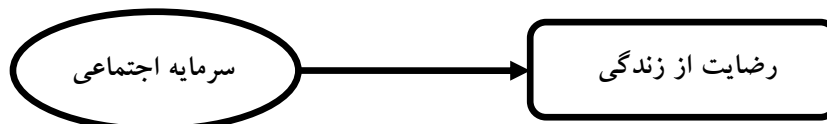
به تدریج جنبش های اجتماعی، کیفیت زندگی را در کانون توجه خود قرار داده و مطالعات فراوانی در رشته های مختلف بر روی آن انجام شد و ارزیابی کیفیت زندگی از طریق مجموعه متنوعی از معرفهای اجتماعی از دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ آغاز شد که پاسخ به افزایش تقاضای جامعه برای کسب اطلاعات جهت حمایت از سیاست های اجتماعی فعال و کمیت پذیر کردن آن در راستای سنجش رفاه بشری بود.

مدل تحلیلی پژوهش

رابطه بین متغیر سرمایه اجتماعی و متغیر رضایت از زندگی

در یک جمع بندی کلی می توان ادعان داشت که شواهد بسیاری مبنی بر تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی بر پیامدهای رفتار اجتماعی و به تبع آن ارتقای کیفیت و رضایت از زندگی افراد ارایه شده است (شریفیان و فتوت، (۱۳۹۰)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، باینگانی (۱۳۷۸)، غفاری و نازمحمد (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، (Bray & Gunnell (2006)، (King et al. (2005) و بر این اساس مؤلفه های سرمایه اجتماعی می تواند به خودی خود به عنوان یک متغیر مؤثر بر رضایت از زندگی اجتماعی افراد مورد توجه قرار گیرد.

لذا مطابق با شکل (۲) در تحقیقات بسیاری (بیات (۱۳۸۹)، پسندیده (۱۳۸۹)، پورماسوله (۱۳۸۴)، توکل و همکاران (۱۳۹۰)، حقیقتیان و مرادی (۱۳۹۰)، دانش مهر و نصری راد (۱۳۸۷)، زاهدی اصل و فرخی، (۱۳۸۸)، شریفیان و فتوت (۱۳۹۰)، غفاری و نازمحمد، (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸)، (Lin, Kawachi et al. (1997), Schmit (2002), Basterlaer & Groodna (2003), Durkheim (1951) Winter, Timberlake (2005), Schmit (2002), (Rose (2000), Rayan & Dziurawiec (2000), (2001), (2000) Harper (2001) رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی به عنوان پیش فرض اساسی به اثبات رسیده است.

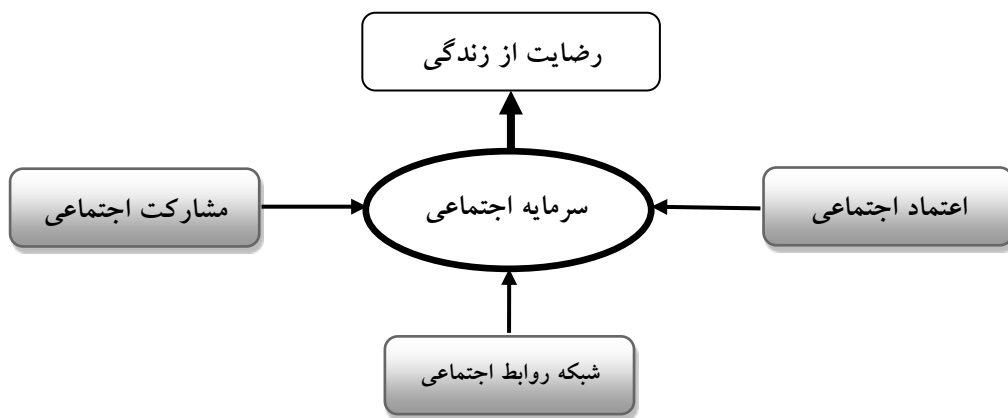

شکل ۲. رابطه بین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی

مؤلفه های اثرگذار سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی

مطابق با پیشینه تحقیقات اشاره شده، از میان مؤلفه های اثرگذار سرمایه اجتماعی بر میزان رضایت از زندگی در میان کارکنان نیروی انتظامی می توان به سه مؤلفه اصلی مشارکت اجتماعی (حقیقتیان و مرادی (۱۳۹۰)، زاهدی اصل و فرخی، (۱۳۸۸)، شریفیان و فتوت (۱۳۹۰)، غفاری و نازمحمد (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸)، (Schmit (2002), Timberlake (2005), Basterlaer & Groodna (2003), Healy, 2005, Nilsson et al. (2006) اعتماد اجتماعی که از دو بعد بین شخصی و اعتماد نهادی تشکیل شده (حقیقتیان و مرادی (۱۳۹۰)، زاهدی اصل و فرخی، (۱۳۸۸)، شریفیان و فتوت (۱۳۹۰)، باینگانی (۱۳۷۸)، غفاری و نازمحمد، (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، (Schmit, Basterlaer & Groodna (2003), Winter, Timberlake (2005), Schmit (2002), (Rose (2000), Rayan & Dziurawiec (2000), (2002) و شبکه روابط اجتماعی (رابطه و بده بستان ها) (حقیقتیان و مرادی (۱۳۹۰)، زاهدی اصل و فرخی، (۱۳۸۸)، باینگانی (۱۳۷۸)، شریفیان و فتوت (۱۳۹۰)، غفاری و نازمحمد، (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، (Rayan & Dziurawiec (2000), Schmit (2002), Basterlaer & Groodna (2003), (2000).

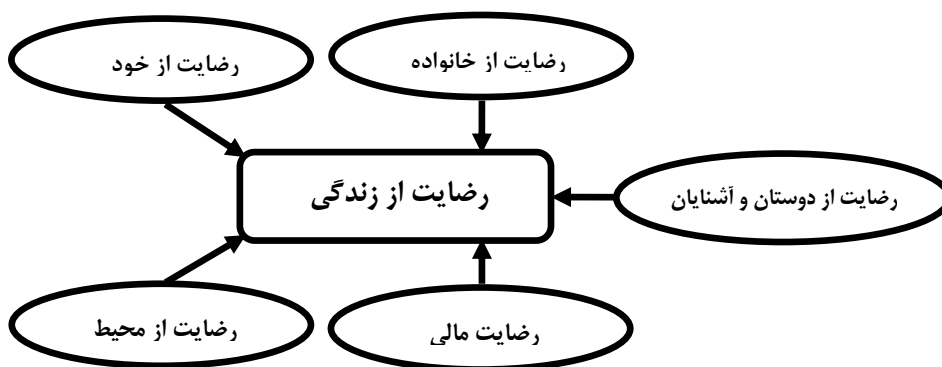
(Rose, Schmit (2002), Frisch (2000), Greve & Benassi (2003), Shalock (2004) اشاره کرد که روابط بین این مؤلفه ها جهت تبیین سرمایه اجتماعی در شکل ۳ آمده است.

شکل ۳. مؤلفه های اثرگذار سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی

مؤلفه های سنجش گر رضایت از زندگی

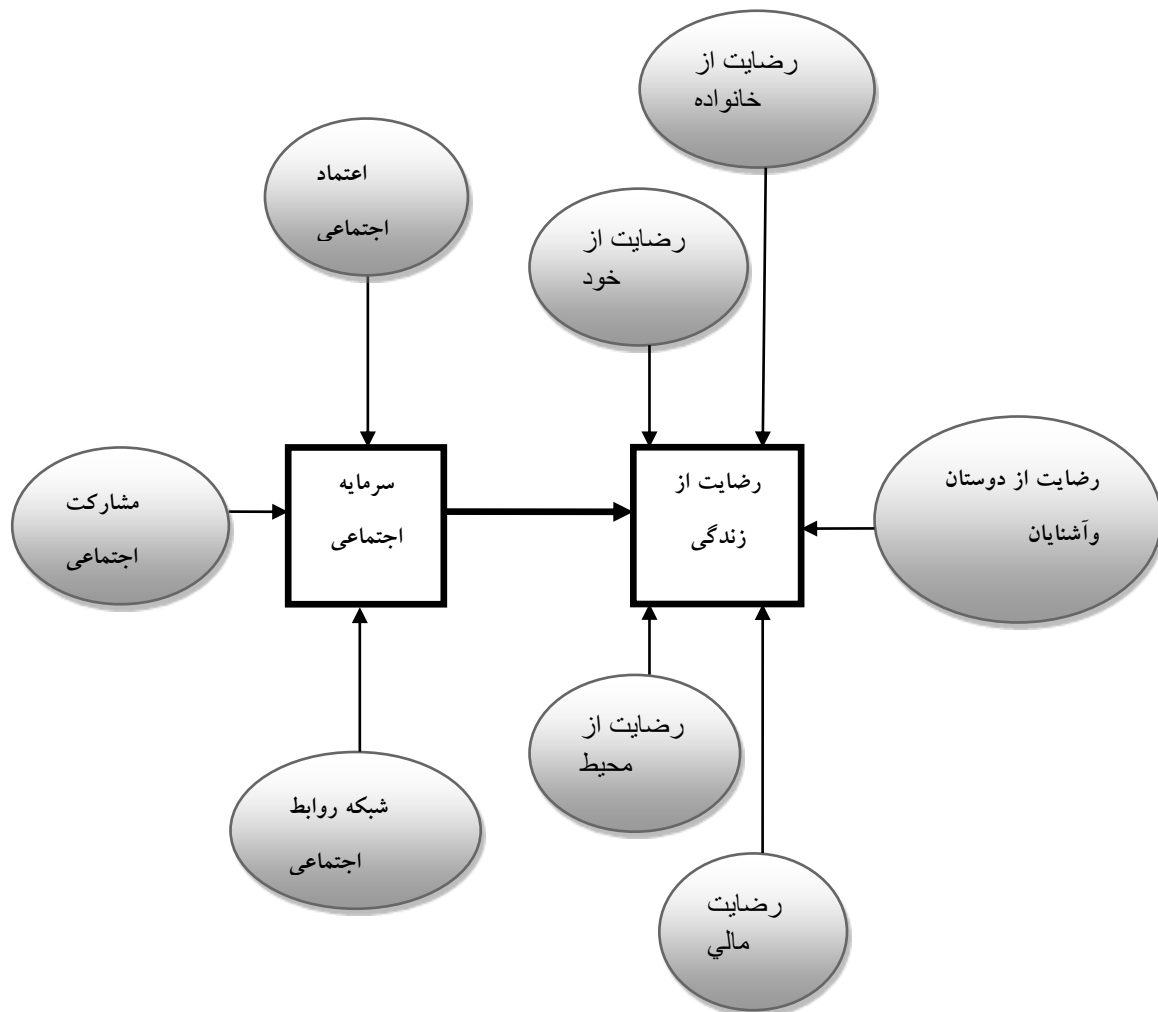
با توجه به پیشینه تحقیقات اشاره شده، از میان مؤلفه های سنجش گر رضایت از زندگی می توان در یک جمع بندی به مولفه های پنج گانه رضایت از خانواده، دوستان، خود، رضایت مالی و رضایت از محیط زندگی اذعان داشت (بیات (۱۳۸۹)، پسندیده (۱۳۸۹)، شریفیان و فتوت (۱۳۹۰)، نوغانی و همکاران (۱۳۸۹)، باینگانی (۱۳۷۸)، غفاری و نازمحمد (۱۳۸۵)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸)، Durkheim (1951)، Kawachi et al. (1997), Lin (2001), Rayan & Dziurawiec (2000), Rose (2000), King et al. (2005), Frisch (2000), Shalock (2004) که نمای شماتیک آن در شکل ۴ آمده است.

شکل ۴. مؤلفه های سنجش گر رضایت از زندگی

مدل تحلیلی پژوهش

مطابق با پیشینه تحقیقات ذکر شده و جمع بندی نهایی، می توان مدل تحلیلی پژوهش در شکل ۵ بدین شرح ارائه داد:

شکل ۵. مدل تحلیلی پژوهش

فرضیه های تحقیق

۱- بین ویژگی های فردی و حرفه ای (جنسیت، وضعیت تاهل، تحصیلات) کارکنان نیروی انتظامی از لحاظ رضایت از زندگی آنان تفاوت معنی داری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: m_1 = m_2 \\ H_1: m_1 \neq m_2 \end{cases}$$

۲- بین ویژگی های فردی و حرفه ای (سن، سابقه ی فعالیت، درآمد ماهیانه) کارکنان نیروی انتظامی و رضایت از زندگی آنان رابطه معنی داری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: r = 0 \\ H_1: r \neq 0 \text{ \& } -1 \leq r \leq 1 \end{cases}$$

۳- بین خرده مقیاس های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، شبکه روابط اجتماعی) کارکنان نیروی انتظامی و رضایت از زندگی آنان رابطه معنی داری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0: r = 0 \\ H_1: r \neq 0 \text{ \& } -1 \leq r \leq 1 \end{cases}$$

روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی است، زیرا در پی توسعه‌ی دانش کاربردی در زمینه‌ی میزان بهره‌مندی از رضایت از زندگی و تاثیرات سرمایه اجتماعی بر این مهم می‌باشد و نتایج آن می‌تواند در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های سازمان نیروی انتظامی مورد استفاده قرار گیرد. روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه از لحاظ میزان و درجه کنترل، میدانی و از لحاظ نحوه جمع‌آوری اطلاعات نیز از نوع تحقیقات توصیفی و غیرتجربی (غیرآزمایشی) می‌باشد، در این تحقیق از روش تحقیق پیمایشی و نیز داده‌های ثانویه برای دستیابی به اهداف بهره گرفته شده است.

بررسی همبستگی متغیرهای زمینه‌ای تحقیق

بررسی همبستگی میان رضایت از زندگی و میزان درآمد کارکنان

در این پژوهش متغیر میزان درآمد به صورت طبقه‌ای سنجیده شده که به منظور سنجش رابطه‌ی میان این متغیر و میزان رضایت از زندگی از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. ضریب همبستگی اسپیرمن بین متغیر میزان رضایت از زندگی و درآمد برابر با ۰/۴۷۳ در سطح $P=0/01$ معنی‌دار و بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی‌داری است. پس می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخگویان هرچه وضعیت درآمد کارکنان مطلوب‌تر گردد، امکان ارتقای رضایت از زندگی نیز بهتر خواهد شد و کارکنانی که درآمد بیشتری داشته‌اند، میزان رضایت از زندگی نیز در بین آنان بیشتر بوده است.

جدول ۱. میزان همبستگی میان رضایت از زندگی و میزان درآمد کارکنان

متغیر وابسته	متغیر مستقل	نوع آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
رضایت از زندگی	میزان درآمد	اسپیرمن	۰/۴۷۳**	۰/۰۰۰

** معنی‌داری در سطح ۱ درصد

- بررسی همبستگی میان رضایت از زندگی و سن کارکنان

در این پژوهش متغیر سن بر حسب سال به صورت متغیر نسبی سنجیده شده که به منظور سنجش رابطه‌ی میان این متغیر و میزان رضایت از زندگی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. ضریب همبستگی پیرسون بین متغیر میزان رضایت از زندگی و سن کارکنان برابر با ۰/۱۱۲ و بیانگر عدم وجود رابطه معنی‌داری است؛ بنابراین سن پاسخگویان در میزان رضایت از زندگی آنان تاثیر معنی‌داری نداشته است.

جدول ۲. میزان همبستگی میان رضایت از زندگی و سن کارکنان

متغیر وابسته	متغیر مستقل	نوع آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
رضایت از زندگی	سن	پیرسون	۰/۱۱۲	۰/۱۸۵

بررسی همبستگی میان رضایت از زندگی و سابقه‌ی فعالیت کارکنان

سابقه‌ی فعالیت کارکنان در نیروی انتظامی به صورت متغیر نسبی بر حسب سال سنجیده شده که به منظور سنجش رابطه‌ی میان این متغیر و میزان رضایت از زندگی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. ضریب همبستگی پیرسون بین متغیر میزان رضایت از زندگی و سابقه‌ی فعالیت کارکنان برابر با ۰/۲۰۳ و در سطح $P=0/05$ بیانگر وجود رابطه مثبت معنی‌داری است؛ بنابراین سابقه‌ی فعالیت پاسخگویان در میزان رضایت از زندگی آنان تاثیر معنی‌داری داشته است و می‌توان گفت کارکنانی که سابقه‌ی فعالیت بیشتری در سازمان داشته‌اند، از رضایت زندگی بالاتری برخوردار هستند.

جدول ۳. میزان همبستگی میان رضایت از زندگی و سابقه‌ی فعالیت کارکنان

متغیر وابسته	متغیر مستقل	نوع آزمون	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
رضایت از زندگی	سابقه‌ی فعالیت	پیرسون	۰/۲۰۳*	۰/۰۱۱

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد

آمار استنباطی

در این قسمت، با استفاده از روش‌های آماری نظیر مقایسه میانگین‌ها، تحلیل همبستگی و تحلیل رگرسیون گام به گام به بررسی روابط و تفاوت‌های بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق پرداخته می‌شود.

تحلیل‌های مقایسه‌ای

در این بخش، هدف مقایسه سطح رضایت از زندگی بر اساس طبقات متغیرهای مستقل تحقیق می‌باشد. برای این منظور برای مقایسه رضایت از زندگی در گروه‌های دوتایی از آزمون t و برای مقایسه رضایت از زندگی در بیش از دو گروه مورد استفاده از آزمون تحلیل واریانس (F یا ANOVA) استفاده گردیده است.

مقایسه رضایت از زندگی بر حسب جنسیت

در این بخش، هدف آزمون t مقایسه میزان تفاوت در رضایت زندگی از نظر متغیر جنسیت بوده است. همان‌طور که در جدول (۴)، مشاهده می‌شود، بین دو گروه زن و مرد اختلاف معنی‌دار آماری وجود ندارد.

جدول ۴. نتایج آزمون t برای مقایسه رضایت از زندگی بر حسب جنسیت

متغیر گروه‌بندی	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معنی‌داری
جنسیت	مرد	۱۶۰/۸	۲۹/۶۵	-۰/۵۴۱	۰/۵۹۵
	زن	۱۶۱/۲	۲۹/۰۳		

مقایسه رضایت از زندگی بر حسب وضعیت تاهل

در این بخش، هدف آزمون t مقایسه میزان تفاوت در رضایت زندگی از نظر متغیر وضعیت تاهل بوده است. همان‌طور که در جدول (۵)، مشاهده می‌شود، بین دو گروه مجرد و متاهل اختلاف معنی‌دار آماری در سطح یک درصد وجود دارد؛ به عبارت دیگر می‌توان گفت، کارکنان نیروی انتظامی که متاهل بوده‌اند از میزان رضایت از زندگی بالاتری برخوردار بوده‌اند.

جدول ۵. نتایج آزمون t برای مقایسه رضایت از زندگی بر حسب وضعیت تاهل

متغیر گروه‌بندی	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معنی‌داری
وضعیت تاهل	متاهل	۱۶۸/۸۴	۳۰/۰۹	۲/۶۷۸**	۰/۰۰۸
	مجرد	۱۵۳/۲۶	۲۸/۵۷		

مقایسه میزان رضایت از زندگی در بین سطوح مختلف تحصیلات

در این بخش، هدف مقایسه میانگین (با استفاده از آزمون ANOVA) رضایت از زندگی با طبقات مختلفی (بیشتر از دو طبقه از جمله تحصیلات) است که براساس متغیرهای مستقل تحقیق طبقه‌بندی شده‌اند. همان‌طور که از جدول (۶) مشاهده می-

شود (ستون اول مربوط به مقدار آزمون F می باشد، ستون دوم میانگین رضایت گروه اول، ستون سوم نوع گروه اول در مقایسه دو به دو، ستون چهارم نوع گروه سوم در مقایسه دو به دو، ستون پنجم میانگین گروه دوم در مقایسه‌های دو به دو، ستون ششم میانگین تفاوت‌های مقایسه‌های دو به دو و در نهایت ستون آخر نیز سطح معنی‌داری را نشان می‌دهد)، آزمون تحلیل واریانس مقایسه میزان رضایت از زندگی در سطوح مختلف تحصیلات در سطح پنج درصد معنی‌دار می‌باشد. همان‌گونه که مشخص می‌باشد، سطح رضایت از زندگی بین گروه با تحصیلات زیر دیپلم و کارشناسی در سطح یک درصد اختلاف معنی‌دار آماری دارد. در واقع، می‌توان بیان نمود که در بین کارکنان نیروی انتظامی افراد با تحصیلات کارشناسی، میزان رضایت زندگی بالاتری نسبت به گروه تحصیلات زیر دیپلم داشته‌اند.

جدول ۶. نتایج آزمون تحلیل واریانس مقایسه رضایت از زندگی در سطوح مختلف تحصیلات

F	میانگین	گروه اول	گروه دوم	میانگین	Mean difference	معنی‌داری
	۱۵۹/۶۷۴۱	زیر دیپلم	دیپلم	۱۶۰/۷۵۱۹	۱/۰۷۷۸	۰/۲۴۶
			کاردانی	۱۶۱/۵۵۶۴	۱/۸۸۲۳	۰/۸۰۹
			کارشناسی	۱۶۳/۳۰۱۷	۳/۶۲۷۶**	۰/۰۰۷
			کارشناسی ارشد	۱۶۰/۹۹۵۵	۱/۳۲۱۴	۰/۷۰۷
			و بالاتر			
	۱۶۰/۷۵۱۹	دیپلم	کاردانی	۱۶۱/۵۵۶۴	۰/۸۰۴۵	۰/۹۸۲
			کارشناسی	۱۶۳/۳۰۱۷	۲/۵۴۹۸	۰/۸۲۶
			کارشناسی ارشد	۱۶۰/۹۹۵۵	۰/۲۴۳۶	۰/۹۹۹
			و بالاتر			
	۱۶۱/۵۵۶۴	کاردانی	کارشناسی	۱۶۳/۳۰۱۷	۱/۷۵۰۶	۰/۶۳۱
			کارشناسی ارشد	۱۶۰/۷۵۱۹	-۰/۸۰۴۵	۰/۹۹۸
			و بالاتر			
	۱۶۳/۳۰۱۷	کارشناسی	کارشناسی ارشد	۱۶۰/۹۹۵۵	-۲/۳۰۶۲	۰/۹۲۲
			و بالاتر			

تحلیل همبستگی

تحلیل همبستگی، ابزاری آماری برای تعیین نوع و درجه رابطه‌ی یک متغیر با متغیر دیگر است. در برخی تحقیقات همبستگی دو متغیری از مقیاس فاصله‌ای با پیش فرض توزیع نرمال برای اندازه‌گیری متغیرها استفاده می‌شود، لذا ضریب همبستگی محاسبه شده در اینگونه تحقیقات، ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون است؛ اما هرگاه این پیش فرض‌ها در مورد ضریب گشتاوری پیرسون صادق نباشد از شاخص پارامتری همبستگی نمی‌توان استفاده کرد. لذا در چنین مواردی که برای هر فرد یک رتبه بتوان منظور داشت از ضریب همبستگی اسپیرمن^آ (r_s) می‌توان استفاده نمود. (Higgins, 2006). با ذکر این توضیح، در ادامه ابتدا به بررسی همبستگی میان متغیر وابسته رضایت از زندگی و متغیرهای زمینه‌ای درآمد، سن و سابقه فعالیت کارکنان پرداخته و سپس با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن به سنجش رابطه میان رضایت از زندگی با مولفه‌های سرمایه اجتماعی می‌پردازیم که نتایج آن نیز در جدول ۷ آمده است.

بخش دوم: بررسی همبستگی متغیرهای اصلی تحقیق

خرده مقیاس اعتماد بین شخصی

با توجه به یافته‌های تحقیق در جدول ۷، ضریب همبستگی متغیر وابسته رضایت از زندگی با خرده مقیاس اعتماد بین شخصی، برابر ۰/۳۷۷ بوده که این ارتباط در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد. با توجه به این نتیجه می‌توان گفت که بین متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس اعتماد بین شخصی رابطه معنی‌داری به لحاظ آماری وجود دارد، بنابراین انتظار می‌رود با ارتقای سطح اعتماد بین افراد میزان رضایت کلی آنان از زندگی نیز افزایش پیدا کند. از سوی دیگر بایستی بیان نمود که فرضیه تحقیق در این مورد که بیان‌کننده ارتباط میان اعتماد بین شخصی و رضایت از زندگی است در سطح یک درصد پذیرفته می‌شود.

خرده مقیاس اعتماد نهادی

بر اساس یافته‌های مندرج در جدول ۷ می‌توان بیان نمود که همبستگی مثبت و معناداری میان متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس اعتماد نهادی در سطح پنج درصد وجود دارد ($r=0/177$ ؛ $P=0/05$)؛ به عبارت دیگر از پاسخگویان هرچه سطح خرده مقیاس اعتماد نهادی قوی‌تر باشد امکان ارتقای رضایت از زندگی بیشتر خواهد بود. از این‌رو فرضیه تحقیق مبنی بر ارتباط میان اعتماد نهادی و رضایت از زندگی است در سطح پنج درصد پذیرفته می‌شود.

خرده مقیاس مشارکت اجتماعی

همانطور که در جدول ۷ ملاحظه می‌شود ضریب همبستگی بین میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس مشارکت، در نیروی انتظامی در سطح یک درصد معنی‌دار می‌باشد ($r=0/569$ ؛ $P=0/01$). از این‌رو با تاکید بر این یافته می‌توان گفت که مشارکت اجتماعی بر رضایت زندگی کارکنان به صورت مستقیم تاثیر خواهد داشت. همچنین فرضیه تحقیق مبنی بر ارتباط میان خرده مقیاس مشارکت و رضایت از زندگی، در سطح یک درصد پذیرفته می‌شود.

خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی

ضریب همبستگی بین متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی برابر با ۰/۲۲۸ در سطح $P=0/01$ معنی‌دار و بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی‌داری است. پس می‌توان گفت که از دیدگاه پاسخگویان هرچه وضعیت شبکه روابط اجتماعی قوی‌تر گردد، امکان بهبود رضایت از زندگی وجود خواهد داشت؛ بنابراین فرضیه تحقیق در این مورد که بیان‌کننده ارتباط میان خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی و رضایت از زندگی است در سطح یک درصد پذیرفته می‌شود.

جدول ۷. همبستگی بین رضایت از زندگی و خرده مقیاس‌های سرمایه اجتماعی

متغیر وابسته	متغیر مستقل	نوع	ضریب	سطح معنی‌داری
		آزمون	همبستگی	معنی‌داری
		r	P	
رضایت از زندگی	خرده مقیاس اعتماد بین شخصی	اسپیرمن	۰/۳۷۷**	۰/۰۰۰
	خرده مقیاس اعتماد بین نهادی	اسپیرمن	۰/۱۷۷*	۰/۰۲۹
	خرده مقیاس مشارکت	اسپیرمن	۰/۵۶۹**	۰/۰۰۰
	خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی	اسپیرمن	۰/۲۲۸**	۰/۰۰۴
	سرمایه اجتماعی	اسپیرمن	۰/۳۱۲**	۰/۰۰۰

* معنی‌داری در سطح ۵ درصد

** معنی‌داری در سطح ۱ درصد

در مجموع شاخص سرمایه اجتماعی که متشکل از کلیه خرده مقیاس‌های فوق می‌باشد با ضریب همبستگی ۰/۳۱۲ در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه‌ی معنی‌داری با متغیر رضایت از زندگی دارد.

رگرسیون گام به گام

در نهایت برای بررسی تاثیر متغیرهای مستقل مورد مطالعه بر متغیر وابسته "رضایت از زندگی" از رگرسیون گام به گام استفاده شده است و تمامی متغیرهایی که در تحقیق همبستگی معناداری داشته‌اند وارد معادله رگرسیون شدند که از بین آن‌ها چهار متغیر شامل میزان درآمد، مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی (مجموع امتیازات اعتماد بین شخصی و اعتماد نهادی) و شبکه روابط اجتماعی در معادله‌ی رگرسیونی معنی‌دار بوده‌اند؛ بنابراین این چهار عامل را در مدل رگرسیونی گام به گام قرار گرفته و مرحله به مرحله توضیح داده می‌شود.

گام اول

در اولین گام متغیر درآمد کارکنان وارد مدل گردیده است. ضریب (R)، این متغیر ۰,۴۷۶ و ضریب تعیین (R^2) آن ۰,۲۲۶ و ضریب تعدیل شده R^2 ۰,۲۱۵ بوده است. عبارتی این متغیر توانایی تبیین ۲۲ درصد تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشد.

گام دوم

در گام دوم تحلیل، متغیر مشارکت اجتماعی وارد معادله گردیده است. این متغیر ضریب همبستگی چندگانه را به ۰,۶۲۸ و ضریب تعیین را به ۰,۳۹۵ افزایش داده است. بنابراین دو متغیر مذکور توانایی تبیین ۴۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشند.

گام سوم

در گام سوم تحلیل، متغیر اعتماد اجتماعی وارد معادله گردیده است. این متغیر ضریب همبستگی چندگانه را به ۰,۶۷۴ و ضریب تعیین را به ۰,۴۵۵ افزایش داده است. بنابراین سه متغیر مذکور توانایی تبیین ۴۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشند.

گام چهارم

در گام آخر تحلیل، متغیر شبکه روابط اجتماعی وارد معادله گردیده است. این متغیر ضریب همبستگی چندگانه را به ۰,۷۱۱ و ضریب تعیین را به ۰,۵۰۶ افزایش داده است. بنابراین چهار متغیر مذکور توانایی تبیین ۵۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشند.

جدول ۸. ضرایب تعیین مدل‌های رگرسیونی رضایت از زندگی

مدل	ضریب R	ضریب تعیین R^2	ضریب تعدیل شده R^2
اول	۰,۴۷۶	۰,۲۲۶	۰,۲۱۵
دوم	۰,۶۲۸	۰,۳۹۵	۰,۳۷۶
سوم	۰,۶۷۴	۰,۴۵۵	۰,۴۲۹
چهارم	۰,۷۱۱	۰,۵۰۶	۰,۴۷۵

جدول ۹. میزان متغیرهای تاثیرگذار در رضایت از زندگی

متغیر وارد شده در مدل	ضریب غیراستاندارد B	ضریب استاندارد شده β	مقدار t	سطح معنی‌داری
ضریب ثابت	-۱۰,۹۵		-۲,۹۹۴	۰,۰۰۴**
میزان درآمد	۳,۸۶۹	۰,۴۲۷	۵,۸۵	۰,۰۰۰**
مشارکت اجتماعی	۱,۰۶	۰,۲۸۲	۴,۰۳	۰,۰۰۰**

اعتماد اجتماعی	۰,۹۲۴	۰,۱۵۹	۲,۸۴	۰,۰۰۶**
شبکه روابط اجتماعی	۰,۲۰۵	۰,۱۲۷	۲,۵۸	۰,۰۱۲*

* معنی داری در سطح ۵ درصد ** معنی داری در سطح ۱ درصد

پس از ورود متغیرهای فوق عملیات متوقف گردید. در واقع این ۴ متغیر توانستند ۵۰ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند. با توجه به توضیحات ارائه شده و جداول بالا معادله خطی رگرسیون به شکل زیر می باشد:

$$y = -10.95 + 3.869 x_1 + 1.06 x_2 + 0.924 x_3 + 0.205 x_4$$

فرمول معادله خطی رگرسیون

که در آن:

Y = میزان رضایت از زندگی

X_1 : میزان درآمد

X_2 : مشارکت اجتماعی

X_3 : اعتماد اجتماعی

X_4 : شبکه روابط اجتماعی

براساس نتایج حاصل از ضرایب β مشاهده می شود که متغیر میزان درآمد کارکنان ($\beta=0/427$) بیش از سایر متغیرها بر رضایت زندگی و پس از آن، متغیر مشارکت اجتماعی با ($\beta=0/282$) بیشترین تاثیر را بر رضایت مندی کارکنان از زندگیشان دارد.

یافته های استنباطی

نتایج آزمون بیان تفاوت نشان می دهد که بین دو گروه زن و مرد در میزان رضایت از زندگی اختلاف معنی دار آماری وجود ندارد؛ اما این اختلاف در رابطه با وضعیت تاهل معنی دار بوده و متاهلان رضایت بیشتری نسبت به افراد مجرد داشته اند. افراد با تحصیلات کارشناسی نیز به طور معنی داری رضایت از زندگی بالاتری نسبت به افراد زیر دیپلم داشته اند؛ به عبارت دیگر می توان بیان نمود که در بین کارکنان نیروی انتظامی افراد با تحصیلات کارشناسی، میزان رضایت زندگی بالاتری نسبت به گروه تحصیلات زیر دیپلم داشته اند.

یافته های پژوهش نشان می دهد که ضریب همبستگی متغیر وابسته رضایت از زندگی با خرده مقایس اعتماد بین شخصی در سطح یک درصد معنی دار می باشد. با توجه به این نتیجه می توان گفت که بین متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس اعتماد بین شخصی رابطه معنی داری به لحاظ آماری وجود دارد؛ بنابراین انتظار می رود با ارتقای سطح اعتماد بین افراد میزان رضایت کلی آنان از زندگی نیز افزایش پیدا کند.

از سوی دیگر باید بیان نمود که فرضیه تحقیق در این مورد که بیان کننده ارتباط میان اعتماد بین شخصی و رضایت از زندگی است در سطح یک درصد پذیرفته می شود. از اینرو می توان بیان نمود که با تقویت اعتماد و اطمینان کارکنان به افراد پیرامون خود، زمینه مناسب تری برای رضایت از زندگی افراد ایجاد می شود. این نتیجه با یافته های هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، توکل و همکاران (۱۳۹۰) و نوغانی و همکاران (۱۳۸۹) تطابق دارد.

نتایج بررسی اطلاعات پژوهش نشان داد که همبستگی مثبت و معناداری میان متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس اعتماد نهادی در سطح پنج درصد وجود دارد؛ به عبارت دیگر هرچه سطح خرده مقیاس اعتماد نهادی قوی تر باشد امکان ارتقای رضایت از زندگی بیشتر خواهد بود. از اینرو فرضیه تحقیق مبنی بر ارتباط میان اعتماد نهادی و رضایت از زندگی در سطح پنج درصد پذیرفته می شود. با توجه به این یافته نیز می توان اظهار نمود که کارکنانی که به نهادها و سازمان های اجتماعی اطمینان بیشتری داشته اند، میزان رضایت از زندگی بیشتری نیز در آنان وجود داشته است. این نتیجه نیز با یافته های هزار جریبی و صفری شالی (۱۳۸۸)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، توکل و همکاران (۱۳۹۰) و نوغانی و همکاران (۱۳۸۹) تطابق دارد.

همانطور که در نتایج پژوهش ملاحظه شد ضریب همبستگی بین میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس مشارکت، در نیروی انتظامی در سطح یک درصد معنی دار می باشد ($r=0/569$ ؛ $P=0/01$). از این رو با تاکید بر این یافته می توان گفت که مشارکت اجتماعی بر رضایت زندگی کارکنان به صورت مستقیم تاثیر خواهد داشت و کارکنانی که مشارکت بیشتری در گروه ها و فعالیت های اجتماعی داشته اند از میزان رضایت از زندگی بیشتری برخوردار بوده اند. همچنین فرضیه تحقیق مبنی بر ارتباط میان خرده مقیاس مشارکت و رضایت از زندگی، در سطح یک درصد پذیرفته می شود. این یافته نیز با نتایج تحقیقات ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، توکل و همکاران (۱۳۹۰) و نوغانی و همکاران (۱۳۸۹) همسویی دارد.

از سوی دیگر ضریب همبستگی بین متغیر میزان رضایت از زندگی با خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی معنی دار و بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی داری است. پس می توان گفت که از دیدگاه پاسخگویان هرچه وضعیت شبکه روابط اجتماعی قوی تر گردد، امکان بهبود رضایت از زندگی وجود خواهد داشت؛ بنابراین فرضیه تحقیق در این مورد که بیان کننده ارتباط میان خرده مقیاس شبکه روابط اجتماعی و رضایت از زندگی است در سطح یک درصد پذیرفته می شود این یافته نیز با نتایج تحقیقات ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، توکل و همکاران (۱۳۹۰) و نوغانی و همکاران (۱۳۸۹) مطابقت دارد.

در مجموع شاخص سرمایه اجتماعی که متشکل از کلیه خرده مقیاس های فوق می باشد در سطح یک درصد رابطه ی معنی داری با متغیر رضایت از زندگی داشته است. از این رو می توان بیان نمود که کارکنانی که از نمره سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار بوده اند و به عبارت دیگر از مجموعه ی مشارکت، اعتماد و شبکه ی روابط اجتماعی قوی تری بهره مند هستند، میزان رضایت از زندگی آنان بیشتر است. این یافته نیز با نتایج تحقیقات پانام (۲۰۰۱)، نارایان (۲۰۰۰)، ماجدی و لهسایی زاده (۱۳۸۵)، توکل و همکاران (۱۳۹۰) و نوغانی و همکاران (۱۳۸۹) همسویی دارد.

در این پژوهش متغیر سن با میزان رضایت از زندگی رابطه ی معنی داری نداشته، اما سابقه ی فعالیت در سازمان میزان همبستگی معنی داری با رضایت از زندگی کارکنان داشته است؛ بنابراین می توان بیان نمود که کارکنانی که سابقه ی فعالیت بیشتری در سازمان داشته اند از میزان رضایت از زندگی بالاتری نیز برخوردار بوده اند.

در این پژوهش متغیر میزان درآمد به صورت طبقه ای سنجیده شده که به منظور سنجش رابطه ی میان این متغیر و میزان رضایت از زندگی از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. ضریب همبستگی اسپیرمن بین متغیر میزان رضایت از زندگی و درآمد در سطح یک درصد معنی دار و بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی داری است. پس می توان گفت که از دیدگاه پاسخگویان هرچه وضعیت درآمد کارکنان مطلوب تر گردد، امکان ارتقای رضایت از زندگی نیز بهتر خواهد شد و کارکنانی که درآمد بیشتری داشته اند، میزان رضایت از زندگی نیز در بین آنان بیشتر بوده است.

بر اساس نتایج حاصل از ضرایب β در رگرسیون گام به گام مشاهده می شود که متغیر میزان درآمد کارکنان بیش از سایر متغیرها بر رضایت زندگی و پس از آن به ترتیب، متغیر مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و شبکه روابط اجتماعی تاثیر معنی داری را بر تبیین ۵۰ درصد از تغییرات متغیر رضایتمندی کارکنان از زندگیشان دارند. بر اساس این یافته ها اظهار می شود که بهبود میزان درآمد و مولفه های سرمایه اجتماعی موجب افزایش رضایت از زندگی خواهد شد.

جدول زیر خلاصه ای از وضعیت دستیابی به نتایج فرضیات پژوهش را نشان می دهد:

جدول ۱۰. خلاصه نتایج فرضیات پژوهش

وضعیت	فرضیه
تایید در سطح ۱ درصد	بین میزان سرمایه اجتماعی و میزان رضایت از زندگی رابطه وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین میزان اعتماد بین شخصی و میزان رضایت از زندگی پرسنل رابطه وجود دارد.
تایید در سطح ۵ درصد	بین میزان اعتماد نهادی و میزان رضایت از زندگی پرسنل رابطه وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین میزان مشارکت اجتماعی و میزان رضایت از زندگی پرسنل رابطه وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین شبکه ی روابط اجتماعی و میزان رضایت از زندگی پرسنل رابطه وجود دارد.
عدم تایید	بین سن و میزان رضایت از زندگی در پرسنل رابطه وجود ندارد.

تایید در سطح ۵ درصد	بین سابقه‌ی فعالیت و میزان رضایت از زندگی در پرسنل رابطه وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین درآمد و میزان رضایت از زندگی در پرسنل رابطه وجود دارد.
عدم تایید	بین جنس و میزان رضایت از زندگی در پرسنل تفاوت وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین وضعیت تاهل و میزان رضایت از زندگی در پرسنل تفاوت وجود دارد.
تایید در سطح ۱ درصد	بین سطوح تحصیلات و میزان رضایت از زندگی در پرسنل تفاوت وجود دارد.

پیشنهادها

در این بخش بر اساس یافته‌های پژوهش راهکارها و پیشنهادهایی در جهت بهبود شرایط سازمان نیروی انتظامی ارائه می‌گردد: مقایسه رضایت‌مندی و مقیاس‌های آن حاکی از آن است که رضایت از زندگی بر حسب تحصیلات پرسنل معنی دار بوده و این اختلاف تنها در بین دارندگان مدرک زیر دیپلم و کارشناسی معنی دار است؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد اقدامات لازم جهت بهبود وضعیت تحصیلات نیروی انسانی شاغل در سازمان انجام شده و تدابیر و تسهیلاتی به منظور ادامه‌ی تحصیل آنان در نظر گرفته شود. سازمان بایستی مشوق ارتقای تحصیلات کارکنان باشد زیرا نیروی انسانی فعال در سازمان نیروی انتظامی از مهمترین ارکان ایجاد و حفظ امنیت در کشور هستند.

نتایج تحقیق نشان دادند که بین اعتماد بین شخصی و رضایت از زندگی رابطه وجود دارد؛ از این رو پیشنهاد می‌شود کلاس‌های مشاوره به صورت خصوصی و گروهی برای کارکنان به صورت منظم و دوره‌ای برگزار گردد؛ زیرا عدم اعتماد به افراد به عنوان یک مشکل جدی می‌تواند بر روح و روان کارکنان آسیب وارد سازد.

از سوی دیگر اعتماد نهادی نیز رابطه‌ی معنی داری با رضایت از زندگی نشان داده است؛ بنابراین بایستی اطلاعات و آموزش‌های لازم در ابعاد مختلف فعالیت نهادهای اجتماعی، نه تنها برای کارکنان نیروی انتظامی، بلکه برای تمامی اقشار جامعه در نظر گرفته شود؛ زیرا همانگونه که عدم اعتماد و پذیرش اهداف سازمان‌ها می‌تواند فرآیند توسعه‌ی کشور را با مشکلاتی مواجه کند، اعتماد بی مورد به سازمان‌ها و شرکت‌ها می‌تواند زمینه ضرر و زیان‌هایی را برای افراد به دنبال داشته باشد.

بنابراین کارکنان نیروی انتظامی به عنوان برقرار کنندگان نظم اجتماعی، بایستی قبل از سایر اقشار جامعه در زمینه اعتماد صحیح نهادی آگاه‌سازی و آموزش داده شوند.

در این پژوهش مشارکت اجتماعی نیز با متغیر رضایت از زندگی رابطه‌ی معنی داری داشته که بر مبنای این یافته پیشنهاد می‌گردد در تشویق کارکنان برای شرکت در فعالیتهای اجتماعی از قبیل راهپیمایی، انتخابات و ... از طریق ایجاد تمایل شخصی و باور فردی همت گماشته شود.

از سوی دیگر در این پژوهش رابطه‌ی معنی داری میان متغیر شبکه‌ی روابط اجتماعی و رضایت از زندگی وجود داشته است؛ از این رو پیشنهاد می‌شود که با استفاده از مشاوره‌های فردی و گروهی، تعاملات کارکنان در سطح اجتماعی و نهادی تقویت گردد تا به نحوی زمینه ارتقای رضایت از زندگی فراهم شود. میزان درآمد نیز یکی از متغیرهای بسیار تاثیر گذار در تبیین رضایت از زندگی کارکنان بوده و ارتباط معنی داری با آن خواهد داشت؛ از این رو پیشنهاد می‌گردد که با توجه به شاخص‌های فردی و حرفه‌ای و همچنین فعالیت‌های کارکنان از مشوق‌های مالی و اقتصادی برای انگیزش کارکنان استفاده شود.

این تحقیق به لحاظ عنوان از ویژگی منحصر به فرد و پیشگام برخوردار بوده و می‌تواند زمینه مساعدی را برای تحقیقات آینده به محققان علاقه مند در این زمینه فراهم کند. لذا در این قسمت محقق در صدد است توصیه‌ها و پیشنهادهایی را برای محققین آینده مطرح کرده که به شرح ذیل ارائه می‌گردند:

- یکی از پیشنهادات در این راستا، فراهم نمودن زمینه فعالیت‌های داوطلبانه، برای تقویت سرمایه اجتماعی آنان است. این استراتژی می‌تواند مرحله‌ای از مسیر توسعه اجتماعی باشد.

- با توجه به مشکلات و آسیب های اجتماعی، راه حل ها نیز در این جنبه ها باید دنبال شود. از یک سو اقدامات عام و رسمی برای کاهش فقر و فساد و نابرابری و تبعیض و... لازم به نظر می رسد. از دیگر سو اقدامات معقول و منطقی برای افزایش اعتماد عمومی و رضایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی و نهایتاً بازگرداندن اعتماد عمومی به مردم ضروری به نظر می رسد که متأسفانه بسیاری از مسئولین چشم خود را به این واقعیت بسته اند.
- جامعه شناسان و محققان علوم اجتماعی، درعین پیچیده و چند متغیره بودن مسائل و معضلات اجتماعی، همواره سعی کرده اند به ارائه پیشنهادها و راه های مختلفی برای حل مشکلات بپردازند و بسیاری از آنان، وظیفه و رسالت خویش را چنین می پندارند. وجود معضلاتی از قبیل افول سرمایه اجتماعی، مسئله مهمی به نظر می رسد که کمتر توجهی به آن شده است.
- به پژوهشگران بعدی توصیه می شود از طریق مصاحبه متعدد و متنوع با اعضای از جامعه آماری پژوهشی خود به کاوش درباره مفهوم زندگی در نظر کنشگران جامعه آماری مربوطه بپردازند تا از این طریق بتوانند به تعریفی تحلیلی از مفهوم "زندگی" دست یابند تا گویه های پرسشنامه معطوف به حیطه های غالب کنش کنش گران باشد و به این ترتیب سنجش رضایت از زندگی دقیق تر صورت پذیرد.
- نظر به اینکه رضایت از خود در زمره مهمترین متغیرهای پیش بینی کننده رضایت از زندگی است، اهتمام به تعریف نظری دقیق "خود" و "خود پنداره" توصیه می شود. دقت در تعریف خود از این جهت واجد اهمیت است که گاهی رضایت از خود را "رضایت از خود زندگی" می دانند و حوزه های مفهومی این دو راتا حدی در هم فرو رفته می دانند.
- نظر به اینکه این پژوهش در سطح خرد انجام پذیرفت، به مباحث مربوط به متغیرهای سطح کلان در حد بحث نظری اکتفا شد، لذا به پژوهشگران دیگر پیشنهاد می شود که به بررسی تجربی تاثیر متغیرهای سطح کلان بر رضایت از زندگی بپردازند. به نظر می رسد که در این زمینه جمع آوری داده های تحقیقات جهانی و انجام تحلیل ثانویه بر آنها مفید باشد.

منابع

۱. آشنا، مصطفی و ناصر عسکری. (۱۳۷۸). سرمایه اجتماعی: سرمایه ای نو در عصر ارتباطات. فصلنامه مدیریت و توسعه، سال دهم، شماره ۳۷، صص ۸-۲۱.
۲. اشرف، احمد. (۱۳۸۰). نگرشی در مفهوم کیفیت زندگی و اجزای آن، فصل نامه مددکاری اجتماعی، شماره ۵، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، صص ۱۱-۱۸.
۳. الوانی، مهدی و علیرضا شیروانی (۱۳۸۳). سرمایه اجتماعی؛ اصل محوری توسعه. ماهنامه تدبیر، سال پانزدهم، شماره ۱۴۷، مرداد ماه، صص ۲۲-۱۶.
۴. الوانی، مهدی و علیرضا شیروانی (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی (مفاهیم، نظریه ها و کاربردها). چاپ اول، تهران: انتشارات مانی، صص ۱۰۱-۱۱۸.
۵. بیات، بهرام. ۱۳۸۹. تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی پلیس و امنیت عمومی (میزان بروز جرایم). فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره ۲، صص ۵۱. تابستان ۱۳۸۹
۶. پاتنام، رابرت (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت های مدنی، ترجمه محمد دلفروز، انتشارات وزارت کشور.
۷. پاتنام، رابرت (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه. (مترجمان افشین خاکباز و حسن پویان)، تهران: انتشارات شیرازه.
۸. پاتنام، رابرت و دیگران. (۱۳۸۳). سرمایه اجتماعی، اعتماد دموکراسی و توسعه، به کوشش کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران، نشر شیرازه، صص ۱۱۳-۱۴۶.
۹. توکل، محمد، معید فر، سعید و مقصودی، سوده. ۱۳۹۰. بررسی جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و سلامت روانی در زوجین شهر کرمان. فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران دوره: ۲، شماره: ۱.

۱۰. رفیع پور، فرامرزی. (۱۳۷۲). سنجش گرایش روستائیان نسبت به جهاد سازندگی (پژوهشی درسه استان اصفهان، فارس، خراسان و تهران)، نشر ارغنون، ص ۱۳-۴۵.
۱۱. رفیع پور، فرامرزی. (۱۳۷۸). آنا تومی جامعه، شرکت سهامی انتشار، ص ۷۷-۱۰۵.
۱۲. زاهدی اصل، محمد و جواد فرخی. (۱۳۸۸). بررسی رابطه میزان سرمایه اجتماعی با کیفیت زندگی سرپرستان خانوارهای ساکن تهران. فصلنامه علوم اجتماعی شماره ۴، صص ۳ تا ۲۹.
۱۳. زاهدی محمد جواد و اجاقلو، سجاد، (۱۳۸۴)، «بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین ساکنان شهر زنجان»، مجله جامعه شناسی ایران، دوره ۶، شماره ۴.
۱۴. شاه حسینی، ماهرو (۱۳۷۵). مطالعه و بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی در عملکرد انجمن های اعتبار گردشی زنان در تهران، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد علوم و تحقیقات)
۱۵. شریفیان، اکبر و هدا فتوت. (۱۳۹۰). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد شیراز. فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی شماره ۸، ص ۱۵۵-۱۸۹
۱۶. علوی، سید بابک (۱۳۸۰). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه، ماهنامه تدبیر، شماره ۱۱۶، ص ۴۰-۳۴.
۱۷. علیخواه، فریدون. (۱۳۸۹). سنجش مفاهیم اساسی علوم اجتماعی (جلد ۱)، چاپ اول، انتشارات طرح های ملی.
۱۸. غفاری، غلامرضا و نازمحمد اونق. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی: مطالعه موردی شهرستان گنبد کاووس، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳.
۱۹. فوکویاما، فرانسیس (۱۳۷۹). پایان نظم و حفظ آن. ترجمه غلام عباس توسلی، چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه ایرانیان.
۲۰. فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی، (مترجمان: افشین خاکباز و حسن پویان)، تهران: نشر شیرازه.
۲۱. فوکویاما، فرانسیس. (۱۳۷۹). پایان نظم، ترجمه غلامعباس توسلی، تهران، انتشارات جامعه ایرانیان، چاپ اول، ص ۱۴۸-۱۶۹.
۲۲. فیروز آبادی، سید احمد. (۱۳۸۴). بررسی سرمایه اجتماعی و عوامل موثر بر شکل گیری آن در شهر تهران، پایان نامه دکترا، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.
۲۳. فیروزآبادی، سید احمد و حسین ایمانی جاجرمی (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی - اجتماعی در کلان شهر تهران. فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی. سال ششم، شماره ۲۳، صص ۲۲۴-۱۹۷.
۲۴. فیلد، جان (۱۳۸۴). مقدمه ای بر سرمایه اجتماعی، ترجمه جلال متقی، تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، ص ۱۷۷-۱۹۹.
۲۵. کارکنان نصرآبادی، محمد و محسن نیازی (۱۳۸۶). تبیین نقش و تأثیر سرمایه اجتماعی در توسعه تعاونی ها. ماهنامه تعاون، شماره های ۱۸۷ و ۱۸۸، فروردین و اردیبهشت ماه، صص ۵۸-۵۱.
26. Bray, I., & Gunnell, D. (2006). Suicide rates, lifesatisfaction and happiness as marker for population mental health. *Psychiatry Epidemiologic*, 41,333-337.
27. Burt, R. S. (1992). *Structural holes: The social structure of competition*, Cambridge, MA:Harvard University Press.
28. Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital, *American Journal of Sociology*, Vol. 94, pp.95- 121.
29. Colman J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94: 95-120.
30. Durkheim, E. (1951). *Suicide: A study in sociology*.Glencoe, IL: Free Press.

31. Flora, B. C. (1999). Building social capital, northcentral regional center for rural development, iowa state university. Available online <http://www.ncrcrd.iastate.edu>
32. Francis, P. (2002). Social capital at World Bank: strategic and operational implications of the concept. Journal of Social development strategy, world bank.
33. Frisch, M. B. (2000). Improving mental and physical health care through quality of life therapy and assessment, In E. D. Ieoner (Ed.). Advances in quality of life theory and research (pp. 207-241). Great Britain: Kluwer Academic Publication.
34. Fukuyama, F. (1997). economic globalization and culture", theme rill lynch forum , Available online: <http://www.ml.com/woml/forum/global.htm>
35. Fukuyama, F. (1999). Social capital and civil society ,conference on second generation reform. Available online: pp 72۲-765. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/1999/reforms/fukuyama.htm>
36. Fukuyama, F. (1999) .Social capital and civil society, the Institute of public policy George – Mason
37. Grootaert, C. & T. Van Bastelaer. (2002). The Role of Social Capital in Development: An Empirical Assessment, New York: Cambridge University Press.
38. Kawachi, I., Kennedy, B. P., Lochner, K. & D. Prothrow-Stith. (1997). Social capital, income inequality, and mortality. American Journal of Public Health, 87:1491-1498.
39. King, L, Lyubomirsky,S.,& Diener,E. (2005).The benefits of frequent positive affect:Dose happiness lead to success?Psychological Bulletin,131, 803-855.
40. Lackland. S. (2001). satisfaction with life among international students: an exploratory study, social Indicators research, vol 53,315-337
41. Leana C. R. & H. J. Van Buren. (1999). Organizational social capital and employment practices. Academy of Management Review, 24(3): 538–555.
42. Lin, N. (2000). "Inequality in social capital", Contemporary Sociology, Vol. 29, No. 6, pp. 785-795.
43. Maltaby, J., Day, L., McCutcheon, L. E., Gillett,R., Houran, J., & Ashe, D. D. (2004). Personality and coping: A context for examining celebrity worship and mental health. British Journal of Psychology, 95, 411-428.
44. Requna, falix. (2003). “social capital, satisfaction and Quality of life in the workplace”. social Indicators Research, N.61,pp.331-360.
45. Rose, R. (2000). How much does Social Capital add to Individual Health? Social Science and Medicine, Vol. 51, pp. 1421-1435.
46. Shalock, M. (2004). The quality of life: what we know and do not know”. Journal of Intellectual Disability Research, Vol 48 (3). ۱3-۱6.
47. Timberlake. S. (2005). Social capital and gender in the workplace, journal of management development, 24 (1): 34-44.
48. Winter, L. (2000). Toward a network sociality, theory. Journal of culture and society, 18 (6): 51-76.
49. Woodhouse, A. (2006). Social capital and economic development in regional Australia: A case study. Journal of Rural Studies, 22: 83-94.
50. Woolcoch, M & D, Marayan. (1999). Social Capital Implication for Development theory, Research and Policy, Work Bank research observer, 15(2):122-136.
51. World Health organization (WHO) (1979). Health for all, Sr. No 5.